

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

SPECIFIEK ONDERZOEK

STICHTING ONDERWIJS MIDDEN-LIMBURG

Utrecht, juli 2022

Inhoud

0.	Samenvatting.....	3
1	Aanleiding voor het onderzoek, onderzoeksopzet en werkwijze.....	5
2	Bevindingen van ons onderzoek.....	7
3	Aanvullende bevindingen en conclusies over de bestuurlijke kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur.....	11
4	Herstelopdrachten	12
5	Bestuursreactie.....	14

Samenvatting

De Inspectie van het Onderwijs heeft bij Agora Underground, onderdeel van Wings, een specifiek onderzoek uitgevoerd vanwege mogelijke wettelijke tekortkomingen.

Agora Underground maakt onderdeel uit van Wings (voorheen Niekée) waar ook leerlingen zitten die het reguliere Agora-onderwijs volgen. Agora Underground is volgens de school (Wings) bedoeld voor leerlingen uit het hele land die thuiszitten en waarmee vrijwel alleen via digitale middelen interactie is. Wings is een school die valt onder het bestuur van Stichting Onderwijs Midden-Limburg (SOML).

We hebben geconstateerd dat aan de volgende belangrijke wettelijke vereisten niet wordt voldaan:

- de inrichting van het onderwijs(aanbod) van Agora Underground maakt een ononderbroken ontwikkelingsproces van de leerlingen niet mogelijk;
- leerlingen van Agora Underground komen niet naar school en daar wordt ook niet (planmatig) naar toegewerkt.

Leerlingen maken geen ononderbroken ontwikkelingsproces door

We constateren dat de inrichting en de uitvoering van het onderwijs te eenzijdig zijn om te kunnen spreken van onderwijs dat leerlingen in staat stelt om een ononderbroken ontwikkelingsproces te doorlopen. Een planning, rooster of leermiddelen voor de basisvaardigheden en andere vormings- en vakgebieden ontbreken. Ook ontbreken afspraken over doelen en resultaten. Belangrijke pedagogische methodieken en didactische werkvormen ontbreken, onder andere vanwege de beperkingen van coachen, feedback geven en communiceren via een scherm. Dat betekent dat groepswork en interactie tussen leerlingen onderling tijdens de groepsbijeenkomsten slechts in beperkte mate mogelijk is. Leerlingen leren op deze wijze weinig van elkaar. De coach ondersteunt de leerling uitsluitend op afstand en is vooral volgend bij het leerproces van de leerling. Er is geen plan (ontwikkelingsperspectief (OPP) of anderszins) of rooster. Leerlingen bepalen in hoge mate zelf wat ze doen op welke momenten. Daarnaast is het deelnemen aan digitale contactmomenten niet verplicht en daardoor missen leerlingen soms de weinige (digitale) sociale momenten die er wel zijn, zoals bij de start van de schooldag. Eenmaal per jaar organiseert Agora Underground een contactdag waarbij er een fysieke ontmoeting plaatsvindt. Ook hier is deelname niet verplicht. Verder is er nauwelijks tot geen aanbod van vakken die ingevolge Titel II, Afdeling I, Hoofdstuk 1, paragraaf 1 van de WVO aangeboden zouden moeten worden. Met dit alles wordt niet voldaan aan het bepaalde in artikel 2, tweede lid, van de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO): 'Het onderwijs is niet zodanig ingericht dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen'.

Leerlingen bezoeken de school niet

Leerlingen bezoeken de school niet. Er zijn ook geen mogelijkheden georganiseerd (bijvoorbeeld in de vorm van een groep/klas en/of rooster) om de school fysiek te bezoeken. Hiervoor is geen onderbouwing in de OPP's van de leerlingen. Ook is er geen afwijking onderwijstijd voor de leerlingen aangevraagd en zijn er ook geen verzuimmeldingen gedaan. De voorwaarde (schoolbezoek) komt voort uit de verplichting van artikel 2, eerste lid, van de Leerplichtwet dat een leerling de school geregeld bezoekt. De inspectie erkent dat deze bepaling geen deugdelijkheidseisen aan de school stelt, maar er kan alleen aan de eis van geregeld schoolbezoek worden voldaan als er sprake is van een school die bezocht kan worden.

In de WVO is niet als expliciete vereiste opgenomen dat het onderwijs in fysieke vorm wordt gegeven, maar de wetgever heeft ook niet expliciet geregeld dat het onderwijs louter online zou kunnen worden gegeven. Het bestaan van nieuwe vormen van digitale communicatie de afgelopen dertig jaren heeft er niet toe geleid dat de wetgever andere onderwijsvormen mogelijk heeft gemaakt. De wetgever gaat uit van geregeld schoolbezoek. Er is bij Agora Underground geen sprake van een school waar de leerplicht kan worden vervuld. Via deelname aan Agora Underground kunnen leerlingen daarom niet voldoen aan de leerplicht. Doordat er geen verzuimmeldingen zijn gedaan voldoet de school niet aan artikel 21a, eerste lid, van de Leerplichtwet 1969.

Aanleiding voor het onderzoek, onderzoeksopzet en werkwijze

Op 11 maart 2022 hebben wij een onderzoek uitgevoerd bij Agora Underground. Agora Underground is een voorziening binnen de school Wings, voor thuiszitters afkomstig uit heel Nederland. Het merendeel van deze leerlingen staat ingeschreven als leerling bij Wings. De coaches van Agora Underground hebben vrijwel alleen digitaal contact met deze leerlingen.

Aanleiding voor dit onderzoek waren vragen van het schoolbestuur SOML en signalen van samenwerkingsverbanden en leerplichtambtenaren. Eerder hebben wij vanwege deze vragen en signalen twee gesprekken gevoerd met het bestuur (SOML), de oprichters van Agora Underground, de schoolleiding van Wings waar Agora Underground onder valt en een coach van Agora Underground over deze voorziening.

Gesprekken met het bestuur

Op 7 oktober 2021 hebben wij een gesprek gevoerd met het bestuur van SOML (het schoolbestuur waaronder Wings en dus ook Agora Underground valt). Naar aanleiding van dit gesprek hebben wij het bestuur gevraagd zelf een juridische toets bij Agora Underground uit te voeren. De uitkomsten van deze toets heeft het bestuur op 8 december 2021 met ons besproken. Op basis daarvan hebben wij besloten een specifiek onderzoek uit te voeren met de volgende onderzoeksvragen:

1. In welke mate volgen leerlingen van Agora Underground fysiek onderwijs en in welke mate online onderwijs en in hoeverre kunnen de online lessen meetellen als onderwijstijd (artikel 6g WVO, artikel 2 Leerplichtwet 1969)?
2. In hoeverre is het ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerling die onderwijs ontvangt van Agora Underground, gericht op terugkeer van de leerling naar een fysieke onderwijsplek in de regio waar de leerling woonachtig is (artikel 26 zesde lid WVO, artikel 6gWVO, artikel 15c Inrichtingsbesluit WVO, artikel 6 categorie 4d Besluit vaststelling beleidsregel inzake het instemmen met afwijking verplichte aantal uren onderwijs)?
3. Zijn er indicaties dat het aanbod van Agora Underground ertoe leidt dat er leerlingen zijn die geen ononderbroken ontwikkeling door kunnen maken (artikel 2 tweede lid WVO)?
4. Biedt Agora Underground een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat en een aanbod dat dekkend is voor de examenprogramma's (artikel 2 tweede lid, WVO, artikel 2 en 3, Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, jo. artikel 2, Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, artikel 11b en 11c, eerste lid, WVO, jo. artikel 31, eerste en tweede lid, Eindexamenbesluit VO)?
5. Op welke wijze geven het bestuur en de school invulling aan de zorgplicht passend onderwijs voor deze leerlingen (artikel 17b eerste lid WVO)?
6. Waar staan leerlingen ingeschreven en hoe is de aanmeldingsprocedure van leerlingen bij Agora Underground vormgegeven (artikel 27 WVO)?

Onderzoeksactiviteiten

Op 11 maart 2022 hebben wij op de locatie Wings de volgende gesprekken gevoerd:

- Gesprek met de coördinator van Agora Underground;
- Individuele gesprekken met zes leerlingen (online);
- Groepsgesprek met ouders (online);
- Gesprek met twee coaches (online);
- Gesprek met het bestuur en de kwaliteitszorgmedewerker van SOML;
- Voorafgaand aan 11 maart hebben wij telefonisch gesproken met vertegenwoordigers van de samenwerkingsverbanden van de regio's waaruit leerlingen afkomstig zijn;
- Op en direct na 11 maart hebben wij een deel van de ouders individueel gesproken (online);
- De schoolleider en ondersteuningscoördinator van Wings hebben wij door omstandigheden niet gesproken.

Wij hebben dossiers van leerlingen, met daarin ontwikkelingsperspectieven (OPP's), en relevante beleidsdocumenten bestudeerd en we hebben inzage gehad in het leerlingvolgsysteem.

Context

Agora Underground maakt onderdeel uit van Wings (voorheen Niekée). Wings is een school voor voortgezet onderwijs waar een deel van die leerlingen het reguliere onderwijs volgens het Agora-principe volgen.

Agora Underground is een specifieke voorziening binnen Wings en is bedoeld voor leerplichtige leerlingen, vrijwel allen woonachtig buiten de provincie Limburg, die niet meer naar school gaan in hun eigen regio (thuiszitters). Deze leerlingen zijn nu ingeschreven als leerling van Wings en hebben, binnen het Agora-Underground-concept, vrijwel alleen via digitale middelen interactie met de coaches van Agora Underground.

Toezichthistorie

In december 2020 en januari 2021 hebben wij een 4JOB (vierjaarlijks bestuursonderzoek) uitgevoerd bij SOML. Het bestuur waar Wings onder valt. Bij de afdeling vmbo-gt van Wings, voorheen Niekée, hebben wij in december 2020 een kwaliteitsonderzoek naar risico's uitgevoerd. Op deze afdeling zitten deels leerlingen die onderwijs volgen volgens het Agora-concept en deels leerlingen die regulier onderwijs volgen.

Op bestuursniveau hebben wij de standaard kwaliteitszorg (KA1, onderzoekskader 2017) als onvoldoende beoordeeld. De afdeling vmbo-gt van Wings hebben wij als voldoende beoordeeld. De kwaliteitszorg op schoolniveau was onvoldoende.

In maart 2022 hebben wij een herstelonderzoek uitgevoerd bij het bestuur. De bestuurlijke kwaliteitszorg is inmiddels voldoende.

2 Bevindingen van ons onderzoek

1. In welke mate volgen leerlingen van Agora Underground fysiek onderwijs en in welke mate online onderwijs en in hoeverre kunnen de online lessen meetellen als onderwijstijd (artikel 6g WVO, artikel 2 Leerplichtwet 1969)?

Conclusie

Vrijwel alle interactie vindt digitaal plaats en de online-interactie is beperkt tot een aantal uren per week. Hiermee wordt niet voldaan aan de norm dat er sprake is van geregeld schoolbezoek zoals bedoeld in de Leerplichtwet 1969. Het bestuur en de school voldoen niet aan de wet en krijgen opdracht de tekortkomingen te herstellen.

Toelichting op de conclusie

We constateren dat het aantal, vanuit Agora Underground ingeplande, online-contacturen zeer beperkt is en niet is gebaseerd op een plan of afgeleid van ontwikkeldoelen. In de logboeken is niet duidelijk terug te vinden wanneer een leerling wel of niet mee heeft gedaan, wat daarvan de reden was en welke opvolging daarop is gepland. Op grond van wettelijke vereisten was te verwachten geweest dat het bestuur vanwege het geringe aantal contacturen middels de een verzoek tot "afwijking onderwijstijd" (artikel 6g lid 7 WVO) ontheffing had aangevraagd voor de leerlingen van Agora Underground en bij afwezigheid (verzuim) dit had geregistreerd. Ook ontbreekt een ingroeiplan op basis waarvan toegewerkt wordt naar uitbreiden van het aantal uren onderwijs op school.

De invulling van de interactie is niet planmatig vanuit een leerlijn en/of niet gebaseerd op een lesplan of doelen uit de OPP's. Leerlingen hebben zelf de ruimte om wel of niet aan te sluiten bij de dag start (met meerdere leerlingen) of individueel contact te hebben met de coach. Daarnaast bepalen de leerlingen zelf waar en hoeveel tijd ze besteden aan projecten en worden er geen resultaatgerichte afspraken gemaakt met hun mentor over planning, kwaliteit en kwantiteit van hun werkzaamheden.

Wijze van interactie met leerlingen die bij Agora Underground staan ingeschreven

De dag begint en eindigt met een gezamenlijk digitaal moment. De meeste leerlingen zijn hierbij aanwezig maar dat mogen ze zelf bepalen. De coaches houden dit wel in de gaten maar nemen niet altijd direct actie richting de leerlingen die niet verschijnen. De rest van de week zijn leerlingen bezig met projecten en activiteiten die ze zelf bedacht hebben in overleg met hun coach. De coach treedt niet sturend op, maakt ook geen resultaatafspraken of planning. Het overleg gaat voornamelijk over processtappen en nagaan of de leerling inhoudelijke coaching op het onderwerp zou willen. Een enkele keer schakelt de coach daarvoor een externe begeleider in maar meestal is de coach zelf betrokken. De activiteiten voeren de leerlingen voornamelijk uit zonder verdere begeleiding vanuit Agora Underground. Met de coach is minimaal eens in de week digitaal, individueel contact. Dit kan overigens ook contact zijn via Whatsapp. Bij sommige leerlingen is dit contact vaker als leerlingen daar behoefte aan hebben. Eens per jaar bezoeken de coaches de leerlingen thuis.

Toelichting op de norm.

Een school voor voortgezet onderwijs in Nederland dient fysiek onderwijs aan te bieden. In dit verband zijn twee rechterlijke uitspraken van belang (zie hieronder enkele overwegingen van de rechtbank en van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRVs) die de voorgaande uitspraak van de rechtbank heeft bevestigd). Overweging van de rechtbank: "De Leerplichtwet 1969 verplicht leerplichtige kinderen tot geregeld schoolbezoek. (...) In het normale taalgebruik betekent schoolbezoek het gaan naar een gebouw waar onderwijs wordt gegeven. Derhalve een andere plek dan de eigen woning. Immers, de eigen woning wordt niet geregeld bezocht, maar daar wordt gewoon."¹ Overweging van de ABRvS: "Gelet op de geschiedenis van de totstandkoming van de Leerplichtwet kan de leerplicht aldus slechts worden vervuld aan een school die een van de priv esfeer te onderscheiden gemeenschap vormt en waar tussen leerlingen onderling interactie plaats kan vinden"²

Toelichting op de mogelijkheid tot afwijking van de onderwijstijd

Voor de leerlingen die nu ingeschreven staan bij Agora Underground dient in ieder geval een ontheffing "afwijking onderwijstijd" aangevraagd te worden waarbij aan alle aanvraagvoorwaarden is voldaan. (zie ook vraag 2).

Het uitgangspunt van de onderwijswetgeving is dat alle kinderen onderwijs volgen op school, maar dat is niet altijd mogelijk. Soms kunnen kinderen vanwege psychische of lichamelijke beperkingen tijdelijk niet of niet volledig naar school. De school kan voor deze leerlingen een op maat gemaakt onderwijsprogramma aanbieden door, beredeneerd en tijdelijk, af te wijken van het minimum aantal uren onderwijstijd. De school dient, naast het OPP, een ingroeiplan naar volledige deelname in het onderwijs, op te stellen. Het bevoegd gezag van de school vraagt hiervoor instemming van de inspectie via het Internet Schooldossier (ISD).

2. In hoeverre is het ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerling die onderwijs ontvangt van Agora Underground gericht op terugkeer van deze leerling naar een fysieke onderwijsplek in de regio (artikel 26 zesde lid WVO, artikel 6gWVO, artikel 15c Inrichtingsbesluit WVO, artikel 6 categorie 4d Besluit vaststelling beleidsregel inzake het instemmen met afwijking verplichte aantal uren onderwijs)?
3. Zijn er indicaties dat het aanbod van Agora Underground ertoe leidt dat er leerlingen zijn die geen ononderbroken ontwikkeling door kunnen maken (artikel 2 tweede lid WVO)?

Niet alle leerlingen hebben een ontwikkelingsperspectief (OPP) en niet alle OPP's voldoen aan de wettelijk eisen

Voor leerlingen die extra ondersteuning krijgen is het een wettelijke vereiste dat ze een OPP hebben. Daarin moet staan wat de lange- en korte-termijndoelen voor de leerling zijn, hoe deze te behalen en op welke termijn. Daarnaast moeten het te verwachten uitstroomperspectief en de belemmerende en bevorderende factoren staan beschreven. Uit het overzicht dat wij van de school hebben ontvangen blijkt dat niet alle leerlingen die bij Agora Underground zijn ingeschreven een OPP hebben. Voor sommige leerlingen was een OPP opgesteld door de school van herkomst of door het samenwerkingsverband uit de regio waaruit de leerling afkomstig is. Voor een deel van de leerlingen, die geen OPP hadden meegekregen, hebben de begeleiders van Agora Underground een OPP opgesteld.

---

¹ Zie ECLI:NL: RBDHA:2016:4694

² Zie ECLI:NL: RVS:2017:471

Voor een deel van de leerlingen ook niet. Niet alle leerlingen hebben dus een OPP, terwijl er wel middelen voor extra ondersteuning beschikbaar zijn voor deze leerlingen. Alle OPP's die wij ingezien hebben tijdens ons onderzoek voldeden niet aan alle wettelijke vereisten en waren dus niet volledig.

Uit de gesprekken die we met de begeleiders hebben gevoerd bleek dat zij wel een idee hebben van wat ze zouden willen bereiken met leerlingen. Terugkeer naar het reguliere voortgezet onderwijs kan een doel zijn, evenals voortzetting van de schoolloopbaan op het MBO of het HBO. In de OPP's zien we dit echter niet terug, niet bij de lange-termijndoelen en niet bij het uitstroomperspectief. Ook ontbreken in de OPP's korte-termijndoelen en tussenstappen om daar naar toe te werken. Bovendien schiet de verslaglegging over wat eventueel wel is gedaan met welk resultaat tekort. Er is een soort logboek waarin, activiteiten en beschrijvingen van gedrag en emoties van leerlingen staan. Hierin ontbreekt een duidelijke lijn. We zien geen koppeling met de OPP's en er staan geen conclusies, vervolgfafspraken of behaalde en bijgestelde doelen in.

De school schiet tekort omdat er voor geen enkele leerling een volledig OPP is dat is gericht op terugkeer. Daardoor schieten het aanbod en de begeleiding aan leerlingen tekort (artikel 2, tweede lid, WVO, artikel 17b, eerste lid WVO). Het bestuur krijgt opdracht de tekortkomingen te herstellen (artikel 15c Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26, zesde lid, WVO).

Door de bovengenoemde tekortkomingen voldoet het onderwijs niet aan de norm dat het onderwijs zodanig is ingericht dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen en dat het is afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen (artikel 2, tweede lid, WVO).

Afwijking onderwijstijd

Gezien de wijze waarop de interactie met de leerlingen plaatsvindt en de geringe frequentie van het contact met de leerlingen, had het bestuur op grond van artikel 6g lid 7 WVO ontheffing moeten aanvragen om voor deze leerlingen af te mogen wijken van de onderwijstijd. Hier blijft het bestuur in gebreke. Om deze ontheffing aan te vragen moeten leerlingen een OPP met daarin een ingroeiplan onderwijs op locatie hebben. Zoals eerder beschreven hebben niet alle leerlingen een OPP en schiet de kwaliteit van de OPP's die er wel zijn tekort. Daarbij staat in geen enkel OPP een ingroeiplan.

4. Biedt Agora Underground een breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat en een aanbod dat dekkend is voor de examenprogramma's (artikel 2 tweede lid, WVO, artikel 2 en 3, Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, jo. artikel 2, Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, artikel 11b en 11c, eerste lid, WVO, jo. artikel 31, eerste en tweede lid, Eindexamenbesluit VO)?

Alle leerlingen volgen hun eigen programma gebaseerd op wensen en behoeften van de leerlingen zelf. Hierdoor zijn er leerlingen die soms aanbod krijgen waarin een deel van de kerndoelen of een deel van het eindexamenprogramma gedekt is. Dit gebeurt echter niet op een, door ons te verifiëren, structurele en onderbouwde wijze. Uit de gesprekken en documentatie blijkt dat geen enkele leerling een aanbod krijgt dat dekkend is voor de kerndoelen of voor de examenprogramma's, zoals de wet vereist. Het aanbod van Agora Underground voldoet dan ook niet aan de wettelijke norm.

De norm is dat leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs een op de kerndoelen gebaseerd aanbod krijgen. Het bestuur en de school voldoen hier niet aan. Voor examenleerlingen is de norm dat zij een aanbod krijgen dat dekkend is voor de examenprogramma's. Dit is eveneens niet het geval. Het bestuur krijgt de opdracht bovenstaande tekortkomingen te herstellen. Aangezien sommige kerndoelen of delen van eindexamenprogramma's bij sommige leerlingen mogelijk wel gedekt worden, verdient het aanbeveling dit alvast, gestructureerde en onderbouwd, in kaart te brengen, zodat duidelijk op welke onderdelen voldaan wordt aan de normen en op welke onderdelen niet.

Staatsexamens niet toegestaan

Enkele leerlingen van Agora Underground leggen staatsexamens af op de licentie van de NT2-locatie. Dit is niet toegestaan. Leerlingen in het reguliere voortgezet onderwijs moeten op reguliere wijze examen doen. Dit kan niet middels staatsexamens (artikel 29 lid 1 WVO).

5. Op welke wijze geven het bestuur en de school invulling aan de zorgplicht passend onderwijs voor deze leerlingen (artikel 17b lid 1 WVO)?

We zien risico's als leerlingen uitstromen bij Agora Underground. Zodra een leerling geen gebruik meer maakt van Agora Underground heeft het bestuur van Wings, SOML, de plicht om voor de leerling passend onderwijs te verzorgen. Deze plicht kan ook liggen bij het bestuur waar de leerling gedurende zijn tijd bij Agora Underground ingeschreven is gebleven. De school van inschrijving heeft de plicht te zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling.

De school moet de leerling dus onderwijs en passende ondersteuning blijven geven totdat de leerling overstapt naar een andere school (en daar staat ingeschreven). Daarbij constateren we dat de afstand huisadres-school het voor een groot deel van de leerlingen van Agora Underground niet aannemelijk maakt dat zij in zullen of kunnen groeien in het onderwijs op de locatie van Wings of in de regio van het samenwerkingsverband VO Midden Limburg.

Uit ons onderzoek blijkt ook dat er voor geen enkele leerling afspraken over terugkeer zijn gemaakt met de school van herkomst en/of scholen in de regio waar de leerling woonachtig is. Agora Underground zal voorzieningen moeten treffen dan wel afspraken moeten maken met Wings of scholen in de woonregio van de leerlingen om, aan de hand van een op te stellen ingroeiplan, de leerling in te laten groeien in het (dag)onderwijs. Ook omdat binnen Agora Underground niet toegewerkt kan worden naar het afronden van een schoolloopbaan middels eindexamens. Het bestuur moet hiervoor beleid en procedures uitwerken om te zorgen voor een ononderbroken ontwikkeling voor de leerlingen van Agora Underground (artikel 2, lid 2, WVO).

6. Waar staan leerlingen ingeschreven en hoe is de aanmeldingsprocedure van leerlingen bij Agora Underground vormgegeven (artikel 27 WVO)?

De meeste leerlingen staan ingeschreven bij Wings. Twee leerlingen staan echter nog ingeschreven bij de school van herkomst. Om onderwijs te kunnen volgen bij Agora Underground, moet er een overeenkomst zijn tussen beide besturen.

Ouders melden zich tot nu toe eerst bij Agora Underground. Deze verwijst de ouders naar het samenwerkingsverband van de regio waar de leerling tot dan toe op een school staat ingeschreven. Vervolgens heeft Agora Underground overleg met het samenwerkingsverband in de regio van herkomst. De meeste samenwerkingsverbanden werken mee omdat ze, zo vinden ze zelf, geen andere mogelijkheden zien voor de betreffende leerling. Soms ook omdat ouders hier nadrukkelijk op aansturen. Een enkel samenwerkingsverband werkt niet mee, omdat ze passende mogelijkheden in het aanbod van het eigen samenwerkingsverband hebben en/of vinden dat de uitgaven voor deze ondersteuning niet te verantwoorden zijn. Op basis van de leerlingenlijst die Agora Underground ons heeft laten inzien blijkt dat ook leerlingen worden aangenomen als het samenwerkingsverband niet meewerkt. Er zijn geen afspraken met de samenwerkingsverbanden ten aanzien van verantwoording over de besteding van de middelen en de behaalde resultaten.

Inschrijvingen

Op het leerlingenoverzicht van Agora Underground staan namen van negentien leerlingen:

- Elf leerlingen staan ingeschreven bij Wings en krijgen een bekostiging van het samenwerkingsverband uit de regio waar ze wonen;
- Twee leerlingen staan ingeschreven bij Wings en krijgen een eenmalige bekostiging van de school waar ze hiervoor stonden ingeschreven;
- Twee leerlingen staan ingeschreven bij Wings maar er is geen meebetelend samenwerkingsverband en/of school(bestuur);
- Twee leerlingen staan ingeschreven bij Wings en zijn woonachtig in de regio van het samenwerkingsverband Midden Limburg (waar het schoolbestuur SOML ook toe behoort);
- Twee leerlingen staan nog ingeschreven bij hun eigen school.

Uit onze gesprekken blijkt dat het bestuur niet volledig op de hoogte is van de herkomst van deze leerlingen en of en hoe de bijdrage van de samenwerkingsverbanden of scholen van herkomst is geregeld. Het bestuur realiseert zich wel dat het voor alle, bij Wings ingeschreven leerlingen, zorgplicht heeft. Het bestuur geeft hier echter geen concrete invulling aan.

Aanvullende bevindingen en conclusies over de bestuurlijke kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur

Zoals hierboven beschreven hebben wij bij Agora Underground een aantal wettelijke tekortkomingen geconstateerd. Hiervoor geven wij herstelopdrachten. Daarnaast hebben wij geconstateerd dat het bestuur onvoldoende zicht heeft op de kwaliteit van het onderwijs bij Agora Underground en onvoldoende stuurt op het naleven van de wettelijke eisen en op het structureel en planmatig verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Wij geven het bestuur de opdracht om de kwaliteitszorg bij Agora Underground te verbeteren. (art 23a WVO)

De ondersteuningsbehoefte van deze leerlingen is dermate hoog dat we verwachten dat de professionaliteit van de coaches daarop aansluit. Uit ons onderzoek blijkt echter dat de coaches geen specifieke expertise hebben en dat de coaches ook geen hulp van anderen met specifieke expertise in kunnen roepen. Niet binnen de school zelf en ook niet daarbuiten. Voor een aantal leerlingen is een start met een OPP gemaakt waaruit blijkt dat de bevorderende en belemmerende factoren van sommige leerlingen het aannemelijk maken dat er specifieke expertise noodzakelijk is om hen goed te kunnen ondersteunen. Het bestuur kan zich meer inspannen om er voor te zorgen dat deze expertise toegankelijk is voor de coaches van Agora Underground waardoor de coaches in staat zijn passende ondersteuning te bieden voor de leerlingen.

Herstelopdrachten

Tekortkomingen

De school biedt geen fysiek onderwijs aan de leerlingen (artikel 6g WVO, artikel 2 Leerplichtwet 1969).

Niet voor alle leerlingen die extra ondersteuning krijgen is er een ontwikkelingsperspectief (OPP) (artikel 26 WVO). De OPP's die er zijn voldoen niet aan de wet. (artikel 26 zesde lid WVO, artikel 6gWVO, artikel 15c Inrichtingsbesluit WVO, artikel 6 categorie 4d besluit vaststelling beleidsregel inzake het instemmen met afwijking verplichte aantal uren onderwijs).
De ononderbroken ontwikkeling van leerlingen niet gewaarborgd (art 2 WVO).

Wat verwachten we van het bestuur?

We verwachten van het bestuur dat ze ervoor zorgt dat alle leerlingen in voldoende mate fysiek onderwijs krijgen. *(Het bestuur kan ontheffing van de onderwijstijd aanvragen middels een aanvraag 'afwijking onderwijstijd'.)*

We verwachten van het bestuur dat er voor elke leerling een actueel OPP wordt opgesteld die inhoudelijk voldoen aan de eisen van de wet.

We verwachten van het bestuur dat zij voor individuele leerlingen afwijking van de onderwijstijd aanvraagt.

Wat doen wij?

Indien de school niet meedoet aan experiment onderwijszorgarrangementen voeren wij in februari 2023 een herstelonderzoek uit. Indien de school wel aan dit experiment meedoet, maken wij nadere afspraken met het bestuur.

Idem

De school laat leerlingen die regulier onderwijs volgen staatsexamens afleggen. Dit is niet toegestaan (artikel 29 lid 1 WVO).	We verwachten van het bestuur dat zij de leerlingen niet langer op onrechtmatige wijze deel laat nemen aan de staatsexamens via de NT2-licentie. We verwachten van het bestuur dat zij het onderwijs dusdanig inricht dat de betreffende leerlingen deel kunnen nemen aan het reguliere school- en centraal schriftelijk examen	Idem
De school biedt geen breed en op de kerndoelen gebaseerd aanbod dat ook de referentieniveaus taal en rekenen omvat (artikel 2 tweede lid, WVO, artikel 2 en 3, Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, jo. artikel 2, Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen, artikel 11b en 11c, eerste lid, WVO, Titel II, Afdeling I, Hoofdstuk 1, paragraaf 1 van de WVO).	We verwachten van het bestuur dat zij een breed en op de kerndoelen gebaseerd onderwijsaanbod realiseert. Wij verwachten van het bestuur dat zij een onderwijsaanbod realiseert dat dekkend is voor de examenprogramma's.	Idem
De school biedt geen aanbod dat dekkend is voor de examenprogramma's (artikel 31, eerste en tweede lid, Eindexamenbesluit VO).		
De school doet niet onverwijld melding van verzuim. (art21a, eerste lid, van de Leerplichtwet 1969)	Het bestuur moet ervoor zorgen dat ongeoorloofde afwezigheid van meer dan 16 uur in een periode van vier aaneengesloten lesweken gemeld wordt.	Idem
Agora Underground heeft geen stelsel van kwaliteitszorg (art. 23a WVO)	Het bestuur ervoor zorgen dat de school een stelsel van kwaliteitszorg heeft dat ervoor zorgt dat er zicht is op de kwaliteit van het onderwijs bij Agora Underground en zo nodig gestuurd wordt op verbetering.	Idem

Beleidsreactie van het bevoegd gezag van Stichting Onderwijs Midden-Limburg (SOML) naar aanleiding van concept-rapport over het specifieke onderzoek bij Agora Underground.

“Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren, ...”

Willem Elschot

Context:

Wat vooraf ging ...

Agora Underground verzorgt sinds schooljaar 2020-2021 begeleiding en onderwijs aan een deel van de thuiszittende leerlingen, die om verschillende redenen niet terecht kunnen in het regulier voortgezet onderwijs. Het betreft slechts een klein aantal leerlingen, die al langere tijd thuiszitten. De missie van Agora Underground is om een kind (zelf)vertrouwen te geven, (opnieuw) plezier in leren te laten ervaren en de zelfregulatie te bevorderen. Dit met het oog op doorstroom naar een passende plek in het onderwijs in de eigen regio. Het kind wordt uit de ‘zorgstand’ gehaald en in de ‘leerstand’ gebracht. Het onderwijs wordt op afstand gegeven volgens de uitgangspunten van het Agora-onderwijs, zoals dat momenteel op ruim 20 afdelingen binnen scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland (en daarbuiten) plaatsvindt. De begeleiding wordt geboden op basis van de Agora-gedachte: elk kind ontwikkelt zich vanuit nieuwsgierigheid.

Alle leerlingen staan ingeschreven bij de Agora-afdeling van Wings Roermond (een SOML-school). De leerlingen wonen in heel Nederland en bezoeken de school in Roermond niet fysiek. Sinds het begin van de COVID-19-pandemie en tijdens de lockdowns van 2020-2021 warentwee inzichten leidend voor het bottom-up-initiatief van coaches bij Agora:

- Leerlingen bij Agora konden makkelijker de gedwongen overstap naar online onderwijs aan, omdat zij hun challenges gewoon thuis vervolgden. Ze waren meer gewend aan het gebruik van digitale hulpmiddelen en waren ook meer ervaren in het nemen van eigen regie.
- De druk op leerlingen in het reguliere onderwijs was in deze periode en onder de gegeven omstandigheden zeer groot. Daarom waren er ernstige zorgen om leerlingen die thuis zaten of kwamen te zitten zonder enige relatie met onderwijs te onderhouden. Met de positieve intentie ook voor deze leerlingen iets te betekenen is het initiatief Agora Underground gestart.

Vanaf de start is er veelvuldig contact geweest met de samenwerkingsverbanden van de regio's waar leerlingen vandaan kwamen en de scholen die nog zorgplicht hadden voor deze leerlingen. Ook is zorgvuldig afgebakend aan welke criteria leerlingen moesten voldoen. Het initiatief was bedoeld voor en voorbehouden aan de meest schrijnende gevallen.

Met het samenwerkingsverband 31.02 van de eigen regio (Midden-Limburg) heeft afstemming plaatsgevonden over inschrijving van leerlingen van Agora Underground bij Niekée (later: Wings Roermond) in Roermond.

Tijdlijn

De mede-initiatiefnemer Jan Fasen heeft, namens SOML, ook diverse malen open en transparant contact gehad over het initiatief met het ministerie en de (hoofd)inspectie.

Op 7 oktober 2021 is er met een inspecteur toezicht voortgezet onderwijs en een inspecteur toezicht samenwerkingsverbanden gesproken over Agora Underground. Onderwerp van het gesprek was het verzoek van SOML om af te wijken van vigerende wet- en regelgeving. De inspectie gaf aan de problematiek van de thuiszitter te kennen en sprak waardering uit “voor het streven van de stichting om tot een duurzaam nieuw initiatief voor thuiszittende leerlingen te komen.”

In november 2021 heeft SOML een toets uitgevoerd die beoogde de juridische aspecten van Agora Underground te verkennen. Inzicht hierin was nodig om het gesprek met het ministerie en inspectie te starten over de voorwaarden, waarbinnen Agora Underground onderwijs kan verzorgen. Het inzicht was ook voor SOML nodig om als bevoegd gezag bestuurlijke verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

Op 8 december 2021 wordt de juridische toets door SOML met de inspectie besproken. In aansluiting op dit gesprek wordt er een specifiek onderzoek aangekondigd bij Agora Underground in maart 2022. Het onderstaande geldt als reactie van SOML op dit concept-rapport dat in juli verschijnt.

Welke reactie heeft SOML op dit concept-rapport?

Belang waardering

Uiteraard zien ook wij verbeterpunten. Bij een (ver)nieuw(end) initiatief kan dat niet anders, en daar werken we dus ook continu aan. Juist daarom betreuren we het dat enige positieve feedback op en ondersteuning voor dit baanbrekende traject ontbreekt. Dat past niet bij het hedendaagse onderwijs (en werkgeverschap), waarbij veelal wordt uitgegaan van het stimuleren van de intrinsieke motivatie. Aan de personele kant uit zich dat in het hanteren van 'appreciative inquiry' om positieve veranderingen te bewerkstelligen. Helaas ontbreekt het in het rapport aan een dergelijke aanmoediging voor alle betrokkenen (leerlingen, ouders/ verzorgers, coaches, schoolleiding en bestuur).

Het lijkt ons daarbij schier onmogelijk dat tijdens de gesprekken, zeker met de direct- betrokken leerlingen en hun ouders/verzorgers, niet gebleken zou zijn welke opbrengsten erin korte tijd behaald zijn. Jongeren die na jaren ellende vastgelopen waren, zijn immers weerin de 'leer- en ontwikkelstand' gekomen¹. Deze leerlingen zouden zonder Agora Underground ook nu nog stuurloos thuiszitten.

Pedagogisch vakwerk

In de rapportage wordt de groep coaches van Agora Underground enkel en alleen op inhoudelijke / didactische criteria beoordeeld. Het pedagogische vakwerk dat zij (ook op afstand) verrichten wordt helaas niet (h)erkend. De coaches van Agora Underground begeleiden en sturen op psychologische-, neurologische-, emotionele- en leerprocessen vankinderen. In dat complexe spanningsveld, waar andere scholen en hulpverleners op zijn vastgelopen, ligt het aangrijpingspunt voor de ondersteuning vanuit Agora Underground. Zodra deze processen (h)erkend zijn door zowel de coach als de leerling kan de stap naar de leerinhoud gezet worden. Pas dan, niet eerder.

Deze processen worden onvoldoende (h)erkend in de meeste scholen. Dat is nu net de reden dat deze leerlingen zijn uitgevallen: ze hebben het gevoel nergens begrepen te worden en (dus) nergens meer terecht te kunnen. Ze vallen door de mazen van de wet – de wet (het toezichtskader) waar ze nu toch weer tegenaan dreigen te lopen. Dat terwijl Agora Underground een geschikt gebleken vangnet biedt van waaruit de kinderen weer langzaam vertrouwen krijgen en weer omhoog kunnen krabbelen. En daar waar de expertise van onzecoaches niet afdoende blijkt om de leerlingen voldoende te kunnen ondersteunen, wordt contact gelegd met de interne zorgcoördinator, de ouders / verzorgers en de reeds bestaande zorg-partners. Wanneer er geen zorg (meer) wordt verleend, dan treedt de signalerende functie van het onderwijs in werking: er wordt in samenwerking met het samenwerkingsverband passend onderwijs geadviseerd over zorg. In beide gevallen wordt door de coach met de zorgverlener afgestemd wat de beste koers is en hoe - ter versterkingvan de aangeboden hulp - samengewerkt kan worden.

1

Bron: ['Afstandsonderwijs. Inspirerende initiatieven voor onderwijs als schoolgaan even niet lukt'](#) (p.12 t/m 15), SPO, Ingrado en Ouders & Onderwijs. Minister Wiersma verwees hiernaar in zijn brief d.d. 15 juli 2022 (uitwerking verzuimaanpak).

Hoofdconclusies wettelijke vereisten

De hoofdconclusies van het rapport luiden:

- Leerlingen maken geen ononderbroken ontwikkelingsproces door.
Deze conclusie bevreemdt ons. Voordat thuiszitters naar Underground kwamen, was er geen school meer die deze kinderen nog (passend) onderwijs wilde bieden. De thuiszitters hebben (soms zelfs daardoor) veelal vóór en gedurende het thuiszitten (traumatische) schade opgelopen. Daardoor is hun ontwikkelingsproces sowieso al onderbroken.

Dat maakt dat er nu dus een bijzondere situatie ontstaat. Voordat Agora Underground bestond, hadden deze kinderen de aansluiting met het onderwijs volledig verloren en zaten ze zonder vooruitzichten en met een onderbroken ontwikkelingsproces thuis. Daar was niemand gelukkig mee, maar dit werd wel door de vingers gezien – het werd "goedgekeurd", zo men wil. Met de komst van Agora Underground hebben de thuiszittende kinderen op onorthodoxe wijze weer aansluiting bij het onderwijs gevonden. Een strohalm om zich aan vast te klampen. We constateren dus dat Agora Underground juist tracht het ontwikkelingsproces te herstellen. Zonder een initiatief als Agora Underground was er voor deze thuiszitters geen enkel zicht op een nieuw perspectief.
- Leerlingen van Agora Underground komen niet naar school en daar wordt ook niet planmatig naar toegewerkt.
Aan de herstelopdrachten op basis van het rapport kan niet in alle gevallen worden voldaan. Dat heeft meerdere redenen:

1. Onze thuiszitters hebben veelal vóór en gedurende het thuiszitten (traumatische) schade opgelopen. Daardoor is het vaak niet verstandig of zelfs onmogelijk om (meteen) een schoolgebouw te bezoeken.

2. Het toezichtkader past niet bij de vorm van digitaal onderwijs en begeleiding die bij Agora Underground wordt aan geboden. De wetgeving waar het toezichtkader op is gebaseerd, is dan ook deels achterhaald door (recente) technologische ontwikkelingen. De voorbije corona-schooljaren waren miljoenen leerlingen over de hele wereld aangewezen op een digitale vorm van onderwijs. Dat is natuurlijk niet zaligmakend: ook wij zien het liefst meer ontmoeting (zoals we ook in onze NPO- plannen hebben opgenomen). Maar strikt genomen hebben in Nederland vele duizenden leerlingen lange tijd niet kunnen voldoen aan de bestaande wetgeving; dehandhaving ervan werd niet voor niets een tijdje versoepeld.

De verwijzing naar een leerplichtwet die op geen enkele wijze nog aansluit bij de maatschappij anno 2022 is frustrerend. Ook niet-Agora Underground leerlingen leren heden ten dage (gelukkig) in contextrijke leeromgevingen buiten de schoolmuren. Ten aanzien van de begeleiding van leerlingen merken we op dat coachen en feedback geven via een scherm ook in andere sectoren prima mogelijk is gebleken. Denk aan de huisartsen, specialisten en psychologen die tegenwoordig net zo gemakkelijk hun hulp online aanbieden. We leven in een nieuw tijdperk met nieuwe mogelijkheden die (reis-)afstanden overbruggen. De conclusie dat leerlingen van Agora Underground, door het niet bezoeken van een schoolgebouw of instituut, vrijwel volledig solitair werken, is niet juist. Wel wordt samenwerking in andere vormen gegoten. Naast de groepsopdrachten die ze wel degelijk krijgen, worden de leerlingen ook aangemoedigd om zich bijvoorbeeld (opnieuw) aan te sluiten bij verenigingen, sportscholen en clubs. De ontmoetingen die daarmee gepaard gaan, dragen in grote mate bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Wat heeft SOML gedaan naar aanleiding van het concept-rapport?

Reikwijdte

Het samenwerkingsverband kan geen verantwoordelijkheid dragen voor leerlingen buiten de eigen regio. SOML heeft inmiddels besloten de reikwijdte van Agora Underground te beperken tot de eigen regio. Hiertoe vindt afstemming plaats met het samenwerkingsverbanden de aanpalende samenwerkingsverbanden. Dit gebeurt mede omdat het samenwerkingsverband de wettelijke taak heeft te voorzien in een dekkend aanbod in ondersteuning en er voor deze categorie thuiszitters klaarblijkelijk nog onvoldoende vangnet aanwezig is.

Vrijstelling onderwijstijd

Binnen het bestaande kader is, zoals eerder beschreven, niet aan alle herstelopdrachten te voldoen. Andere herstelopdrachten zijn inmiddels uitgevoerd: waar nodig zijn bijvoorbeeld vrijstellingen van de onderwijstijd aangevraagd.

Communicatie

De teleurstelling en frustratie bij uitvoerders, leerlingen en ouders over het concept-rapport van de inspectie was groot. We hebben er dan ook voor moeten zorgen dat zij allen voorzien werden van zorgvuldige communicatie.

Afstandsonderwijs & opbrengsten

Minister Wiersma heeft eerder aangegeven (in onder andere het Regeerakkoord en de verzuimbrief) met extra inzet het aantal kinderen dat zonder onderwijs thuiszit omlaag te willen brengen. Daarbij focust hij op een écht passend aanbod (met hoorrecht), een aanwezigheidsbeleid waarbij iedereen zich welkom, veilig en goed voelt en de mogelijkheid om afstandsonderwijs aan te bieden. 15 juli 2022 verschijnt een nadere uitwerking van de verzuimbrief:

"Wel wil ik benadrukken dat ik kinderen die op dit moment al via een digitale vorm onderwijs nodig hebben, niet wil laten wachten op lange discussies. Ik wil dat zij de ruimtekrijgen om zich te kunnen blijven ontwikkelen. De komende maanden wil ik daarom de beweging naar digitaal afstandsonderwijs voor deze groep versterken en daarbij nog dit jaar stappen zetten waar kinderen nú wat aan hebben. Daarnaast ga ik uitwerken wat er nodig is – in toezicht, kwaliteit en aanbod – om te komen tot de digitale school als volledige voorziening."

Mede naar aanleiding van het concept-rapport door de inspectie en de ontwikkelingen in het landelijke beleid stuurt het bestuur van SOML in juli een brief naar het ministerie. Agora Underground probeert immers met bevoegde leraren te zoeken naar en aan de slag te gaan met een onderwijsaanpak die (veelal op afstand) maximaal aansluit bij de actuele behoefte(n) van de thuiszittende leerling.

De opbrengst van die aanpak is dat het zelfvertrouwen van de leerlingen groeit en het leerplezier terugkeert. De leerlingen voelen zich weer onderdeel van een groep en ontwikkelen een toekomstperspectief. Eén van de deelnemers heeft inmiddels een gymnasiumdiploma behaald. En ook de ouders/verzorgers kunnen dankzij deze aanpak weer écht ouders zijn, in plaats van continu te zoeken naar een plek die passend onderwijsbiedt aan hun kind. Alle direct betrokkenen bij Agora Underground ervaren dus het succes van het initiatief.

Op deze brief aan het ministerie wordt namens hem geantwoord door OCW:

"Ik blijf hierover graag met u in contact. Ons voorstel is om dit ambtelijk contact te laten gaan over de ontwikkelingen bij Agora Underground en over digitale scholen in Nederland in het algemeen. Op dit moment is Kennisnet bezig met een analyse van bestaande initiatieven omtrent de digitale school, wij zullen hen vragen u onderdeel te maken van deze analyse zodat uw ervaringen benut kunnen worden voor de visie op digitaal onderwijs in Nederland."

Dat klinkt hoopvol. Onze thuiszitters hebben immers recht op beter onderwijs en betere wetgeving. Dat verdient ons aller toekomst. Zij verdienen een toekomst.

Onderwijszorgarrangement

SOML is gestart met de voorbereidingen die nodig zijn om een aanvraag te doen in het kader van het experiment 'onderwijszorgarrangementen'. Dat doen we in samenspraak met het samenwerkingsverband en OCW. Daarbij werken onderwijs- en zorgpartijen samen ten behoeve van jongeren die dreigen uit te vallen van school, uitgevallen zijn van school of vrijgesteld zijn van het onderwijs op grond van psychische of lichamelijke gronden.

Afronding:

In de tussentijd is er een coalitieakkoord komen te liggen, waarin aandacht voor thuiszitters gevraagd wordt op aspecten: aanwezigheid, verzuim en 'de digitale school'. Bovendien zijn er nu

ook door de overheid processen in gang gezet die zullen leiden tot een nieuwe synthese, zoals bijvoorbeeld de digitale school, aanpak hoogbegaafdheid en de pilot onderwijszorgarrangementen. Deze nieuwe ontwikkelingen, de – landelijke - ervaringen en de leringen die we meer lokaal trekken uit Agora Underground zullen er ongetwijfeld toe bijdragen dat in de toekomst minder leerlingen thuiszitten, en (veel) meer leerlingen een passend onderwijsaanbod mogen ontvangen.

Het zou dus jammer zijn wanneer ontwikkelingen als Agora Underground schade zouden oplopen. Pionieren betekent immers nieuwe terreinen verkennen, grenzen opzoeken én jezelf kwetsbaar opstellen. Zonder beweging is vooruitgang niet mogelijk. Dan blijft alles bij het oude, en dat is zeker in het geval van thuiszitters ongewenst.

Dat heeft ook het kabinet in het regeerakkoord onderkend en de Minister krachtig neergezet: *'iedere thuiszitter is er een te veel'*. Jongeren moeten zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Ze zullen nooit gelijke kansen hebben, maar we moeten wel streven naar gelijkwaardige kansen. Dat betekent zo veel mogelijk maatwerk passend bij de contexten de omstandigheden van de individuele leerling en zo weinig mogelijk 'massamaatwerk'. Het zetten van zo'n historische stap(pen) kost energie, zorgvuldigheid en tijd. Hopelijk wordt dit de betrokken leerlingen en ons en andere pioniers gegund.

Tenslotte brengen we hier nog een niet onbelangrijk punt in: wij verzoeken met klem dit onderzoek niet te publiceren. De groep betrokken leerlingen en coaches is namelijk zo klein, dat de waarnemingen terug te leiden zijn tot individuele personen. Dat betekent dat de privacy van de betrokkenen in het geding dreigt te komen.

Roermond, 1 oktober 2022

College van Bestuur Stichting Onderwijs Midden-Limburg

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de
Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | juli 2022